

Jurista padomi

Kompensācija par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem

JĀNIS JURKĀNS,
ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU BIROJA
CERSJURKĀNS SIA PARTNERIS, ZVĒRINĀTS
ADVOKĀTS

KSENIJA KOLEDA,
ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU BIROJA
CERSJURKĀNS JURISTA PALĪDZE

Pēdējo gadu laikā valsts arvien biežāk paplašina īpaši aizsargājamo teritoriju robežas, un šī tendence rada jautājumus par tās ietekmi uz meža īpašniekiem. Vai šādi pasākumi tiek veikti uz meža īpašnieku rēķina? Kāda veida kompensācijas ir pieejamas, un kāda ir to piešķiršanas kārtība? Kā līdzsvarot īpašnieku un vides intereses?

Gadījumos, kad vides ierobežojumi neļauj īpašniekiem saimniekot savā mežā, viņiem reizi gadā tiek piešķirta kompensācija, ja tiek ievērotas visas normatīvajos aktos noteiktās prasības. Meža īpašnieks var pieprasīt kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem 1) aizsargājamās meža teritorijās un 2) Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* sarakstā iekļautajās meža teritorijās.

Jāņem vērā, ka šie ir divi dažādi kompensācijas mehānismi, kuri atšķiras ar finansējuma avotu, kompensācijas apmēru, saimnieciskās darbības ierobežojumu veidu, pieteikšanās procesu u. tml. Līdz ar to ikvienam meža īpašniekam ir svarīgi būt informētam par iespējamām kompensācijas sistēmām, lēmumu apstrīdēšanas kārtību un savām kā meža īpašnieka tiesībām.

KOMPENSĀCIJA PAR IEROBEŽOJUMIEM AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJĀS

Likums *Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās* nosaka meža īpašnieku tiesības uz kompensāciju īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kuri nav *Natura 2000* objekts. Likums paredz divus kompensācijas veidus:

- zemes atpirkšana (tikai neapbūvētā zeme) dabas rezervātā vai citas aizsargājamās teritorijas dabas rezervāta, stingrā režīma vai regulējamā režīma zonā;

- ikgadējs atbalsta maksājums valsts un pašvaldības nozīmes aizsargājamās teritorijās, kuru piešķir no valsts vai pašvaldības budžeta.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 891 kompensāciju piešķir, ja mežaudze sasniegusi vismaz 20 gadu vecumu un aizsargājamā teritorijā aizliegta jebkāda mežsaimnieciskā darbība vai aizliegta koku ciršana galvenajā cirtē, kailcirtē vai kopšanas cirtē. Ikgadēja atbalsta maksājuma apmērs ir no 43 līdz 157 eiro par hektāru. Kompensācijas saņemšanai meža īpašniekam līdz attiecīgā gada 15. maijam jāiesniedz iesniegums Dabas aizsardzības pārvaldei vai, ja īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidojusi pašvaldība, - attiecīgās pašvaldības domē.

Lēmumu par kompensācijas piešķiršanu vai atteikumu piešķirt kompensāciju atbildīgā institūcija pieņem mēneša laikā pēc iesnieguma saņemšanas. To var apstrīdēt Vides pārraudzības valsts birojā mēneša laikā no spēkā stāšanās dienas. Savukārt Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Triju mēnešu laikā pēc lēmuma pieņemšanas atbildīgā institūcija nodrošina attiecīgā atbalsta izmaksu tikai tad, ja valsts vai pašvaldības budžetā šim mērķim ir piešķirti līdzekļi.

KOMPENSĀCIJA PAR IEROBEŽOJUMIEM NATURA 2000 TERITORIJĀS

Ikgadējo atbalsta maksājumu par *Natura 2000* meža teritorijām var saņemt par meža zemi (izņemot purvu), kas 1) iekļauta *Natura 2000* sarakstā atbilstoši likumam *Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām* un 2) atrodas mikroliegumā, kurš noteikts atbilstoši normatīvajiem aktiem par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību. To izmaksā no Eiropas Savienības fondu līdzekļiem.

Atbilstoši Ministru kabineta notei-

kumiem Nr. 197 kompensāciju piešķir, ja dabas teritorijā ir aizliegta mežsaimnieciskā darbība, galvenā cirte, kopšanas cirte vai kailcirte. Ikgadēja atbalsta maksājuma apmērs ir no 52 līdz 196 eiro par hektāru.

Lai pieteiktos kompensācijai, īpašnieka rīcībā ir jābūt spēkā esošai meža inventarizācijai, kuras dati ir iekļauti Meža valsts reģistrā. Īpašnieks var pieteikties Lauku atbalsta dienesta elektroniskajā pieteikšanās sistēmā, iesniedzot ģeotelpisko iesniegumu. Pieteikties bez atbalsta apjoma samazinājuma par katru nokavēto darbdienu var līdz attiecīgā gada 15. jūnijam.

VAI ŠĀDS REGULĒJUMS IR TAISNĪGS?

Kā redzams, abos gadījumos nevis

valsts vēršas pie īpašnieka, bet īpašniekam ir jāatceras un laikus jāizpilda visi iepriekš minētie nosacījumi, lai varētu saņemt atlīdzību par ierobežojuma noteikšanu. Tas, pēc autoru domām, nav pareizi, jo tieši valsts nosaka mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu privātajam īpašumam, kas savukārt ietekmē šā nekustamā īpašuma vērtību.

Turklāt pastāv viedoklis, ka saimnieciskā darbība bez lietošanas ierobežojumiem ir daudz rentablāka un pašreizējo kompensāciju apmērs nav pietiekams, lai kompensētu neiegūtus ieņēmumus no mežsaimnieciskās darbības. Līdz ar to meža īpašnieki nav ieinteresēti atklāt jaunus biotopus un pasargāt tos, jo tiem daļēji ir jāfinansē sabiedrības interese uzturēt vides

daudzveidību.

Satversmes tiesa lietā Nr. 2011-19-01 atzina, ka atlīdzībai par saimnieciskās darbības ierobežojumiem jākompensē zaudētais mantiskais labums, kuru zemes īpašnieks neiegūst tāpēc, ka saskaņā ar normatīvajiem aktiem teritorijai ir noteikta īpaša aizsardzība. Satversmes tiesa lietā Nr. 2013-13-01 secināja, ka likumdevējam ir pienākums periodiski apsvērt, vai tiesiskais regulējums joprojām ir efektīvs, piemērots, nepieciešams un vai tas kādā veidā nebūtu pilnveidojams.

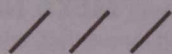
Ņemot to vērā, raksta autori aicina sākt diskusiju par šo problēmu un meža īpašniekus aktīvi iesaistīt tās taisnīgai atrisināšanai, sabalansējot sabiedrības un meža īpašnieku tiesiskās intereses. ○

KOMPETENCE STABILITĀTE AIZRAUTĪBA

Uzticams partneris juridiskās
palīdzības sniegšanā

Pieredze, zināšanas
un neatlaidība

Drošs atbalsts mūsdienu
mainīgajā pasaulē

Strēlnieku iela 9-4, Rīga

Tālrunis: 67365865

www.cersjurkans.lv

/CersJurkāns

/CersJurkāns

/cers_jurkans

CersJurkāns

zvērinātu advokātu birojs

Pieredzējuši un uzticami
jurisprudences maratonisti

